

Կ ՈՒՆ Դ Ե Կ Հ Ա Յ Ր Ե Պ Ե Տ Ա Կ Ա Ն

ԽՈՐԷՆ ԾԱՌԱՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ԵՒ ԱՆՀԱՍՍՆԵԼԻ ԿԱՄՕՔՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՊԵՏ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՅ, ԾԱՅ-ՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԷ ՀԱՄԱԶԳԱԿԱՆ ՆԱԽԱՄԵԾԱՐ ԱԹՈՌՈՅ ԱՐԱՐԱՏ-ԵԱՆ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՍՐԲՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԷԶՄԻԱԾՆԻ

Առաջնորդաց մերոց եւ Հոգեւոր պաշտօնից, Կեդրոնական եւ գաւառական վարչութեանց եւ ամենայն հաւատացելոց ի վիճակս Հայաստանեայց առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ, որք յերոպա, յԱմերիկա, յեգիպտոս, ի Պարսկաստան, յԻրաք, եւ այլուր շնորհք, սէր եւ խաղաղութիւն Տեառն եւ ողջոյն Հայրապետական եւ օրհնութիւն ի Լուսաւորչաւէն Տանաւէս Ս. Էջմիածնի, ամէն:

Եհաս մեզ լուր բօրաբեր եղբրական մահուան Տ. Ղեւոնդ Արքեպիսկոպոսի Դուրեան ի Նիւ-Եօրք, Առաջնորդի արեւելեան թեմին Միացեալ Նահանգաց Հիւսիսային Ամերիկայի, որ ի ցունց եհան զհոգիս Մեր եւ զսիրտ, համակելով ի վիճակս եւ ի ցաւ խորին:

Անագան հասեալ Մեզ մանրամասնութիւնք դժպիսի եղեռնագործութեանդ, որ ելից զազգ մեր համայն վեժօք, արատաւորելով զկրօնն մեր քրիստոնէական եւ զհաւատս յաչս ամենայն աշխարհի, յապաղեցան եւ բանք Մեր կսկծանաց հայրական սրտի եւ դատապարտութեան դիպաց, որք զամօք միայն եւ զնախասինս բերեն անուան ժողովրդեան:

Ողբամք զմահ Տ. Ղեւոնդ Արքեպիսկոպոսի, սիրեցեալ որդւոյ Մերոյ եւ զանփոխարինելի կորուստ այնպիսի անձին, որ կարէր սակաւին կեալ զամս երկարս յօգուտ հասարակաց գործի եւ ի պայծառութիւն Եկեղեցւոյ Մերոյ սրբոյ. որ ընթանար ըստ ցուցման եւ հրահանգաց Մերոց. ջան ի գործ եղեալ հեռի պահել զԵկեղեցի մեր եւ զհաստատութիւնս նորա ի կուսակցական պայքարաց, ուղղելով եւ զաչս հաւատացելոց ի հեռասանէ առ հոգեւոր մայրս մեր Ս. Էջմիածին, առ հայրենի երկիր մեր եւ բնիկ ժողովուրդ նորա:

Ամենայն փորձ մարդասպանութեան ինքնին արժանի է դատապարտութեան, զի Տէր կենաց եւ մահու Աստուած է միայն, բայց գեր ի վերոյ է քան զստեղծական ոնիր եւ սրբապղծութիւն մեծագոյն՝ բարձրացուցանել զձեռն ի վերայ բարձրաստիճան հոգեւոր պաշտօնէին Եկեղեցւոյ ի Տան Տեառն, որ պարտէր մնանել երկիւղածութեամբ միայն եւ բարեպաշտական զգացմամբ:

Բայց առաւել դատապարտելի է ոնիրդ, որ կատարեցաւ ի վերայ բարձրաստիճան պաշտօնէին Եկեղեցւոյ, որ ըստ բարոյական պարտուցն եւ հայրական սիրոյն, զոր ունէր Նա առ հօտն իւր, եւ ըստ հրահանգաց Մերոց առաջնորդէր ի շաւիղ խոհեմութեան եւ ազգաշահ գործունէութեան, ջանալով հեռի պահել ի մոլորութեանց եւ յազգաւլմաս գործոց: Նզովք հասարակաց

համարեմք զայդպիսի ոնիր անլուր, զոր ոչ տեսանեմք յընթացս դարաւոր պատմութեանց ի մեզ եւ յօտար ազգս:

Յանդրանիկ կոնդակի Մերում ցուցանելով զհամապարհ ազգօգոս գործունէութեան՝ ըստ մտաց քրիստոնէական կրօնի եւ եկեղեցւոյ մերոյ, ուղղեալ էաւ առ ամենայն Առաջնորդս, առ դասս Եպիսկոպոսաց եւ վարդապետաց, համայն հաւատացեալոց Հայաստանեայց եկեղեցւոյ եւ բանս զայտօսիկ, — «Զգուշացուցանեմք մանաւանդ զԱռաջնորդս արտասահմանեան քեմօրէից հեռի կալ եւ պանել զհաւատացեալ Ձեր ժողովուրդ ի կուսակցական պայքարաց եւ յանախորժութեանց, հայելով միայն ի բարոյական եւ ի կրօնական շինութիւն հօտիդ: Հայրենի երկիրս եւ համայն ազգ ի սփիւռս կարօտին խաղաղութեան առ ի բուժել զընկալեալ վէրս իւրեանց, ուսի եւ պարտիք գուն գործել վտարել ի միջոյ հաւատացեալոց զամենայն ինչ, որ հակառակ կայ խաղաղութեան եւ մի բոլոր զքեանական արարս ընդդէմ մայր Հայրենեաց մերոց՝ Խորհրդային Հայաստանի եւ Կառավարութեան նորին»: (Անդրանիկ կոնդակ 1 Յունիս 1933 թ.):

Արդ Տ. Ղեւոնդ Արքեպիսկոպոսն ընթանալով զհետ Հայրապետական յորդորանաց, որպէս հարագտս որդի Ս. Աթոռոյս, կատարելով զպատուէրս Մեր յօգոս եկեղեցւոյ եւ սիրեցեալ ժողովրդեանս, յօգոս հայրենեաց, զԽորհրդային Հայաստանէ ասեմ, որ վերսին կոչի ի կեանս, եղեւ տարապարս զոն ի կատարման ազգանուէր պարտականութեանց՝ ի ձեռն մղորեալ եղեւնագործաց:

Այսու Հայրապետական կոնդակա Մերով, յայտնելով զխորին մեր վիտես եւ զցաւ վասն տարապարս եղբեական մահուան որդւոյ Մերոյ սիրելւոյ՝ Տ. Ղեւոնդ Արքեպիսկոպոսի, դատապարտեմք զոնագործս եւ զոնիրն, որպէս զհետեւանս մոլար մատնողութեանց եւ յորդորեմք զամենեսին որպէս հայր հասարակաց, զգաստանալ, բոլոր զանօգոս վէնս եւ զերկապառակութիւնս, հեռի մնալ մանաւանդ յանգուսպ գործողութեանց, որք վնասաբերք են եւ անվայել անուան բարեկիրք ազգի ու ժողովրդեան, ոչ ի շահ բնիկ հայրենեաց Խորհրդային Հայաստանի եւ Կառավարութեան՝ հասեալ Մեզ ի բաժին, որպէս զիրական եւ զքանկագին ժառանգութիւն, խաղաղ պահպանութիւն որոյ խարխիս յուսոյ եւ արմատ կենդանութեան է ըստ իմաստուն ասացուածոյ, քէ — Ծառն արմատով է ծառ եւ տունն հիմամբ —:

Յորդորեմք հայրաբար զամենայն հաւատացեալս, զմտաւորականս եւ զգործիչս յասպարիզի ազգային եւ եկեղեցական Հաստատութեանց՝ մղել զպայքար եռանդուն յանուն խաղաղութեան, խզելով զարմատ ազգակործան երկպառակութեան եւ համակելով զսիրտ համայն զաւակաց Մերոց ի սէր դարաւոր եւ Ս. եկեղեցւոյս եւ Ս. Էջմիածնի, հայրենեաց մերոց Խորհրդային Հայաստանի՝ առ որս ուղղել ցանկամք զաչս հաւատացեալ զաւակաց Մերոց, որպէս առ կեդրոնս հոգեւոր եւ ազգային յառաջդիմութեան:

Յաւելումք եւ զՀայրապետական սաստ, եւ զգուշացուցանեմք զայնպիսիս յեկեղեցականաց, մանաւանդ յարեւելեան քեմին Միացեալ Նահանգաց, որք փոխանակ քաղաքի սիրոյ եւ գործակիցք Առաջնորդին լինելոյ ըստ կոչմանն՝ մասնակից եղեն պայքարաց ընդդէմ նորա՝ առաւել եւս խորացուցանելով զայն ի վնաս ազգի եւ եկեղեցւոյ:

Եւ Մեք վեցապիւն արտիւ աղօթեմք առ Բարձրեալն, զի զնոցի հանգուցելոյն ի լոյս երեսաց խրոց ընկալցի եւ զնոցի իմաստութեան եւ զգաստութեան նեղցէ ի վերայ ժողովրդեան Մերոյ, ամէն:

Ի 16ն Մարտի 1934 ամի

Ըստ Տումարիս ՌՅԶԳ

Ի Հայրապետութեան Մերում յԲ. ամի
յԱրարտեան Մայր Արո՞ւ Ս. Էջմիածնի

Ի Վաղարշապատ

Թ. 20

(Իսկականին վրայ ստորագրուած է.)

ԽՈՐԷՆ Ա.

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՍՄԵՆՍՅՆ ՀԱՅՈՑ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ՏԱՌԱՊԱՆՔԻՆ ՓԱՍՏԸ

Ամենէն կարևորն ու համոզիչն է ան, տառապանքին փաստը, թէ՛ ինքզինքին և թէ՛ ուրիշներուն համար: Իր սիրած և իր կեանքին իբր կանոն որդեգրած սկզբունքին կամ իտէալին անկեղծօրէն փարիլ կարենալու համար՝ մարդ պէտք է մտադիւր կրած ըլլայ անոր հարկադրած տառապանքը. և ուրիշները՝ հաստատուելու համար անոր վերաբերմամբ իրենց զգացած կամ իրենց թելադրուած համարումին մէջ, պէտք է վստահօրէն զիտնան թէ զաղափարական զործիչը արդարև ո՞րչափ տառապած է իր վարդապետած և իրականացնել առաջադրած տեսութիւններու համար:

Հաւատքի մարտիրոսներուն, հայրենիքի նահատակներուն, բարոյականի ախոյեաններուն, զիտութեան նուիրուածներուն մեծութիւնը ասոր մէջ է իրապէս: Առաջիններուն արիւնը և երկրորդներուն մահու չափ տքնութիւններն եղած են իրենց արժանիքին վկայութիւնը. առանց ասոր՝ շատ բան պիտի պակսէր իրենց բուն արժանաւորութենէն, ու մարդկութիւնը պիտի չկրնար լիովին ըմբռնել թէ ի՞նչ հոգիներ ապրած են զանոնք ներկայացնող անուններուն ներքև:

Զաւակը երախտազգած սիրով կը պահէ իր սրտին մէջ յիշատակը իր ծնողաց ա՛յն արարքներուն մանաւանդ, որոնց մէջ վշտմբեր դրուադներու պատկերը կայ. աշակերտը սրտանց կը կապուի իր ուսուցիչին՝ ստէպ ո՛չ այնքան թերևս անոր հմտութեան խորութենէն հմայուած, որքան իր պարտականութեան մասին անոր ունեցած անձնուէր եռանդէն. զինուորը արեան ճամբուն մէջ կը հետևի իր սպային և բանակը՝ զօրապետին, երբ վստահ են անոնց հոգւոյն վրայ մանաւանդ քան ճարտարութեան, ու ժողովուրդը հանրային մարդուն մէջ խօսքի և զրչի առաւելութիւններէն աւելի՝ կեանքի և զործերու ապացոյցն է որ կը փնտռէ իրաւամբ:

«Պիտի հաւատամ՝ մինչև որ չտեսնեմ ու չջօշափեմ իր խոցերուն նշանները», կ'ըսէր Թովմաս իր ընկերներուն, երբ անոնք իրեն կը խօսէին յարուցեալ փրկիչին մէկ երևումին մասին՝ որուն ներկայ չէր եղած ինքը: Եւ երբ այդ շինիչ շնորհը չզլացուեցաւ իրեն, ու անիկա կրցաւ անձամբ հաստատել